

Àngels Ferrer i Sensat

(Barcelona, 1904 - 1992)

Fotografia: Escola d'Estiu, juliol 1982

La figura d'Àngels Ferrer i Sensat s'associa al món de l'ensenyament i, més concretament, amb aquella experiència que va ser l'Institut-Escola de la Generalitat, que, a despit de la curta vida que va tenir, va marcar un abans i un després en la pedagogia del país per haver assolit una qualitat irrepetible.

Escrit per Marina Mir

L'Angeleta, ànima indiscutible de l'Institut-Escola, es considerava per damunt de tot naturalista. La seva obra va ser la manera d'educar, i va tenir com a eix principal l'estudi de la natura. Aquesta manera de fer va generar una planter de ciutadans sensibles i crítics alhora, amb una consciència cívica en què la ciència nodria els arguments. Podríem pensar que aquells bons resultats són fruit, precisament, del fet que els temps en què l'Angeleta es va formar com a científica i com a mestra eren més propicis que els nostres per a la transmissió dels valors als quals aspira tota bona educació.

Al principi dels anys trenta, quan l'Angeleta va ser convidada a participar com a professora auxiliar a la Secció de Naturals de l'Institut-Escola, la recerca l'atreia —ja havia començat el doctorat—, però no va dubtar a dedicar tot el temps a aficionar-hi els adolescents. Els seus mètodes eren les sortides al camp, el dibuix al natural, l'experimentació, l'exigència en la pulcritud i el rigor, i allò, avui dia tan menystingut, que significa l'hàbit de la disciplina, no de les meres formes, sinó en el treball, ja sigui intel·lectual o manual. I és que, finalment, no feia cap distinció apreciable a l'hora de transmetre'ns habilitats i coneixements.

Fins i tot aquells que després no s'han dedicat a la ciència van ser contagiats pel treball de l'Angeleta entorn de l'estudi de la natura, que era la seva passió; la qual

encomanava amb el seu entusiasme i el seu mètode, que consistia, com deia ella mateixa, a posar els alumnes en contacte directe amb els fets naturals, amb la seva «meravellosa ordenació».

Però l'Institut-Escola va tenir una vida curta. La majoria d'aquells bons mestres van haver d'emigrar, desterrats de fet. El 1940, l'Angeleta va ser enviada com a professora ajudant a l'Institut Isabel la Catòlica de Madrid. Va trigar vint anys a tornar a exercir a Barcelona. Va haver de revalidar els seus títols acadèmics, que li havien estat negats, i va mirar de passar desapercibuda. Malgrat l'anonimat, ella parlava sense agror del seu exili: «Els nois són iguals arreu.»

Sempre agrairé a Lluís Solé Sabarís fill que em descobrí que a l'Institut de la Verneda hi havia una professora d'una extraordinària talla científica i pedagògica. No recordo que l'Angeleta hagués parlat mai de pedagogia ni de didàctica de la seva matèria. Senzillament, la mostrava com ho feia ella, i prou. Això sí, mirant d'estalviar els intermediaris entre l'estudiant i l'objecte —el fet que es vol acompanyar a aprendre—, en aquest cas la natura: com era millor obrir la poma per veure clarament l'estructura del fruit i poder-la dibuixar; com i en quin moment convenia posar junts els òvuls i els espermatozoides de l'erició de mar per assistir al miracle de la fecundació d'aquells animalons...

Els alumnes que va deixar l'Angeleta evocuen sovint les seves aptituds polifa-

cètiques: també feien música i dibuix i interpretaven obres de teatre. A l'Institut-Escola es valorava enormement la formació que deriva dels oficis, i ella en donava exemple col·laborant en els tallers d'impremta, i també en la confecció dels vestits per a les representacions teatrals. Queden les filmacions —seves també— del que feien i els magnífics treballs del *Llibre de les flors* i el *Llibre d'una pera*, reculls de poemes i linòleums pintats pels mateixos alumnes.

Cal recuperar la figura d'Àngels Ferrer, perquè tot aquell art que comunicava derivava, de fet, del seu domini d'allò que volia mostrar als alumnes. La seva formació era polifacètica, però la científica era molt solvent. Potser com a mestra li podia donar avantatges aquella manera de fer ciència al seu temps, que avui ja no s'estila: una ciència més humanista que no pas abocada als resultats productius. |

Per saber-ne més

- AVIZANDA MARTÍNEZ, M. (2007). *L'Institut-Escola a Can Surell: Un assaig pedagògic al Montseny dels anys trenta*. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació, Universitat de Barcelona.
- FEBRÉS, X. (1987). *Angeleta Ferrer; Maria Martínez*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona: Laia.
- FERRER I SENSAT, A. (1982). «Notes autobiogràfiques». A: *Els mestres de Catalunya a Àngels Ferrer i Sensat, Escola d'Estiu*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya.
- INSTITUTO NACIONAL DE ENSEÑANZA MEDIA INFANTA ISABEL DE ARAGÓN (1974). *Homenaje a María de los Ángeles Ferrer Sensat*. Barcelona: Instituto Nacional de Enseñanza Media Infanta Isabel de Aragón.
- SOLÉ I SABARÍS, L. (1979). «Sobre els orígens de la modernització de la didàctica de les Ciències Naturals». *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, vol. 43, núm. 2.